

VRAGEN EN KORTE MEDEDEELINGEN.

Werk van Hermann Löns. — Goede natuurdichters zijn zeldzaam en de weinige, die er zijn, moeten we in eere houden. Want meer dan de enkel wetenschappelijke beoefenaars van de natuurwetenschappen zijn zij het, die de oogen van den ontvankelijken mensch kunnen openen voor al de schoonheid van onze rijke aarde met haar wonderen tooi. Zij zien bloem en vogel, dier en plant niet met de oogen van den onderzoeker alleen, maar bovenal met een hart vol liefde en met een zuiver aanvoelen van het typische en treffende van een natuurverschijning op zich zelf niet alleen, maar ook in het groote kosmische verband. Terwijl bovendien hun litterair talent hen in staat stelt aan deze stemmingen en gevoelens zuivere uitdrukking te geven.

Tot de allerbeste natuurdichters behoort stellig Hermann Löns, de in engeren kring bijzonder gewaardeerde, maar bij het groote publiek nog veel te weinig bekende Duitsche auteur. Hij wordt wel met William Long vergeleken, de bekende Amerikaansche schrijver, wiens werken ook in ons land zooveel succes hebben *): van de tiendeelige, door den Hollandschen uitgever aangekondigde serie is juist het laatste deel „Langs dierenpaden in het hooge Noorden” verschenen. Stellig staat van de vele Amerikaansche auteurs van dierenboeken Long het dichtst bij Löns. Beide zijn zij de groote kenners en onvermoeide naspeurders van het dierenleven in de wildernissen van Canada, of in het moeras- en heideland van Noord-Duitschland, beiden de vlotte, prettige vertellers ook van het leven en lieven en streven, dat daar waar te nemen is. Maar meer dan Long is Löns de dichter, die steeds weer het zuivere beeldende woord weet te vinden en met enkele fijne, poëtische trekken de stemming van een landschap, van een avondlucht, van een snel voorbijschietende vogel-gestalte, van de gracievolle vlucht van een libel weet weer te geven.

Wie Hermann Löns, zijn leven en werken, uitvoeriger wilde schilderen, zou zijn werk in verschillende onderdeelen kunnen verdeelen, omdat de figuur van Löns zoovele kanten heeft. Hij was dichter, romancier, jager, wetenschappelijk vorscher, natuurbeschermer, hij eindigde zijn leven als krijgsman; op wat men „het veld van eer” pleegt te noemen is hij in het begin van den wereldoorlog reeds — Sept. '14 — gevallen.

Het zou buiten het kader vallen van dit tijdschrift, Löns als dichter in engeren zin, als auteur van bundels poëzie hier te schetsen.

Het zij voldoende, zijn „Mein blaues Buch” te vermelden, dat een keur van zijn balladen en romancen bevat, rijk met natuurmotieven doorweven. Al is dit niet de sterkste zijde van zijn talent, toch weet hij in menig gedicht te treffen door plastische schildering, welklinkende taal en zuiver gevoel.

Ook over Löns, den romanschrijver, mogen enkele woorden volstaan. Ik noem „der Wehrwolf”, een schildering van boerenleven en boerenstrijd uit den 30-jarigen oorlog. „Mein Kriegslied van 1914 habe ich 1910 geschrieben”, zegt hij met betrekking tot dit fel-levende werk. Ook „Dahinten in der Heide” en „Der letzte Hausbur” zijn dorpsromans, brokken eenvoudig, trouwhartig leven, waardoor de frissche geur van den buiten waait, „Das zweite Gesicht” is een, deels autobiographisch werk, waarin de sombere stemmingen die de laatste levensjaren van den dichter dikwijls verduisterden, ontroerend worden vertolkt.

Wat in al deze werken den natuurvrind bovenal bekoort is de ruime plaats, die het natuurleven in deze romans inneemt. De menschen zijn hier geen schepselen, levend hun eigen leven alleen, los van het natuurgebeuren. Landschap en dieren en wisselende luchten leven met de menschen en de menschen leven met hen: iets van het groote kosmische leven trilt in dit werk.

Löns de natuurvorscher is niet zonder beteekenis. Niet alleen dat zijn schetsen ondanks al hun dichterlijke schoonheid, gegrond zijn op de realiteit van het werkelijke natuurgebeuren, vrucht van ijverige studie en fijne speurzin zijn, ook enkele zuiver wetenschappelijke werken verschenen van zijn hand. Aan de universiteit heeft hij eenige jaren zoölogie gestudeerd.

Als natuurbeschermer verdient hij evenzeer onze aandacht en dankbaarheid. Eigenlijk

*) Nadat De Levende Natuur er in 1904 de aandacht op vestigde.

is al zijn werk één roep om bescherming van de schoonheid van het nog ongerepte land tegen vandalisme en voortschrijdende cultuur. Ook meer direct door artikelen, door raad en daad streed hij voor „Heimatschutz“.

Maar bovenal zal zijn naam blijven leven door zijn natuurschetsen. Eigenlijk is dit een veel te oppervlakkige benaming voor dit prachtige werk, vrucht van nauwlettende studie, van warme liefde, en van zuiver beleefde dichterlijke inspiratie.

In die heele lange rij van boeken voor een deel pas na zijn dood uitgegeven klont het

aan het laatste hoofdstuk „Die deutsche Kultur“ ook meer direct door artikelen, door raad en daad streed hij voor „Heimatschutz“.

Maar bovenal zal zijn naam blijven leven door zijn natuurschetsen. Eigenlijk is dit een veel te oppervlakkige benaming voor dit prachtige werk, vrucht van nauwlettende studie, van warme liefde, en van zuiver beleefde dichterlijke inspiratie.

In die heele lange rij van boeken voor een deel pas na zijn dood uitgegeven klont het

aan het laatste hoofdstuk „Die deutsche Kultur“ ook meer direct door artikelen, door raad en daad streed hij voor „Heimatschutz“.

Maar bovenal zal zijn naam blijven leven door zijn natuurschetsen. Eigenlijk is dit een veel te oppervlakkige benaming voor dit prachtige werk, vrucht van nauwlettende studie, van warme liefde, en van zuiver beleefde dichterlijke inspiratie.

In die heele lange rij van boeken voor een deel pas na zijn dood uitgegeven klont het

aan het laatste hoofdstuk „Die deutsche Kultur“ ook meer direct door artikelen, door raad en daad streed hij voor „Heimatschutz“.

Maar bovenal zal zijn naam blijven leven door zijn natuurschetsen. Eigenlijk is dit een veel te oppervlakkige benaming voor dit prachtige werk, vrucht van nauwlettende studie, van warme liefde, en van zuiver beleefde dichterlijke inspiratie.

In die heele lange rij van boeken voor een deel pas na zijn dood uitgegeven klont het

aan het laatste hoofdstuk „Die deutsche Kultur“ ook meer direct door artikelen, door raad en daad streed hij voor „Heimatschutz“.

Maar bovenal zal zijn naam blijven leven door zijn natuurschetsen. Eigenlijk is dit een veel te oppervlakkige benaming voor dit prachtige werk, vrucht van nauwlettende studie, van warme liefde, en van zuiver beleefde dichterlijke inspiratie.

In die heele lange rij van boeken voor een deel pas na zijn dood uitgegeven klont het

In die heele lange rij van boeken voor een deel pas na zijn dood uitgegeven klont het

aan het laatste hoofdstuk „Die deutsche Kultur“ ook meer direct door artikelen, door raad en daad streed hij voor „Heimatschutz“.

Maar bovenal zal zijn naam blijven leven door zijn natuurschetsen. Eigenlijk is dit een veel te oppervlakkige benaming voor dit prachtige werk, vrucht van nauwlettende studie, van warme liefde, en van zuiver beleefde dichterlijke inspiratie.

In die heele lange rij van boeken voor een deel pas na zijn dood uitgegeven klont het

aan het laatste hoofdstuk „Die deutsche Kultur“ ook meer direct door artikelen, door raad en daad streed hij voor „Heimatschutz“.

Maar bovenal zal zijn naam blijven leven door zijn natuurschetsen. Eigenlijk is dit een veel te oppervlakkige benaming voor dit prachtige werk, vrucht van nauwlettende studie, van warme liefde, en van zuiver beleefde dichterlijke inspiratie.

In die heele lange rij van boeken voor een deel pas na zijn dood uitgegeven klont het

aan het laatste hoofdstuk „Die deutsche Kultur“ ook meer direct door artikelen, door raad en daad streed hij voor „Heimatschutz“.

Maar bovenal zal zijn naam blijven leven door zijn natuurschetsen. Eigenlijk is dit een veel te oppervlakkige benaming voor dit prachtige werk, vrucht van nauwlettende studie, van warme liefde, en van zuiver beleefde dichterlijke inspiratie.

In die heele lange rij van boeken voor een deel pas na zijn dood uitgegeven klont het

aan het laatste hoofdstuk „Die deutsche Kultur“ ook meer direct door artikelen, door raad en daad streed hij voor „Heimatschutz“.

Maar bovenal zal zijn naam blijven leven door zijn natuurschetsen. Eigenlijk is dit een veel te oppervlakkige benaming voor dit prachtige werk, vrucht van nauwlettende studie, van warme liefde, en van zuiver beleefde dichterlijke inspiratie.

In die heele lange rij van boeken voor een deel pas na zijn dood uitgegeven klont het

In die heele lange rij van boeken voor een deel pas na zijn dood uitgegeven klont het

Bibliographie. In *Holl. vertaling*: Mümmelman, uitg. A. G. Schoonderbeek; Laren (Gooi). In *het Duitsch*: Mein braunes Buch, Auf der Wildbahn; Der letzte Hausbur, Ho'Rüd'hoh; Die Häuser von Ohlenhof; Widu; Kraut und Lot; Dahinten in der Heide, Mümmelman; Haidbilder; Mein buntes Buch; Da draussen vor dem Tore; Der zweckmässige Meyer; Mein blaues Buch, alle bij Ad. Sponholtz, Hannover; Der Wehrwolf; Das zweite Gesicht bij E. Diederichs, Jena; Aus Forst und Flor; Wasserjungfern bij Voigtländer, Leipzig. *Over Hermann Löns* o.a. Traugott Pfl: H. Löns, der Dichter, uitg. Diederichs, Jena.

Iets uit het Zwammenleven in Friesland. — Evenals in 1922 hielden we ook dit jaar, maar nu op grooter schaal, onze paddenstoelententoonstelling. In één dag wisten we met een vijftigtal leerlingen der Rijksdagn. school alhier een 120-tal soorten te verzamelen in de bosschen van Olterterp en Beetsterzwaag.

Voor mijn leerlingen een terrein om van te smullen; voor mij een prachtige werkwinkel om de vlugsten vaardigheid bij te brengen in het determineren: de veelheid van soorten, de rijkheid aan variëteiten dwingt tot scherp waarnemen, tot critisch bekijken, met als gevolg, verslapping ter eener en energie doorzetten ter anderzijde.

Laat ik hier een greep doen uit de vele ervaringen, die we zoo voor en na opdeden, en die we vastlegden voor hernieuwd onderzoek in volgende jaren.

De Tremellodon gelatinose, die we andere jaren slechts op twee oude dennenstronken vonden (Cath. Cool geeft als vindplaatsen der laatste jaren Winterswijk en Olterterp) groeit dit jaar aan zeer veel half vergane stompjes (altijd naaldboomen). En wel vrij ver uit de buurt van de eerste groeiplaats. We noteerden de stammen ook wat betreft den onderlingen afstand, zullen letten op den tijd van 't verschijnen der vruchtlichamen (we zagen ze vorige jaar tot vrij ver in 't voorjaar!) om zoo mogelijk na te speuren de verbreiding.

Armillaria mucida bekijken we nu reeds een viertal jaren telkens bij haar verschijnen aan eenzelfde beuk. De zieke boom is er merkbaar op achteruit gegaan. Het mycelium levert makkelijk iederen herfst een 50-tal forsche hoeden op verschillende hoogte; zelfs aan de hoogste takken zitten de vruchtlichamen. Deze hoeden demonstreeren telkens duidelijk 't trekken der lamellen in verticalen stand: door 't dicht op elkaar geplaatst zijn, komen de lamellen in 't gedrang en vindt men aan een hoed steeds in elkaar gedrukte deelen, die na enkele dagen zich toch in vrijen verticalen stand weten te wringen. Alle beuken met porceleinzwam ontvangen bezoek van den Specht. We zullen nagaan of door dezen vogel bewerkte boom, waarvan we nog geen zwammen waarnamen, die ook in de toekomst gaan vertoonen. Reeds gestorven beuken geven de zwammenvegetatie van *Arm. mucida* verzwakt. Heeft dit mycelium dus in hoofdzaak een parasitair karakter?

Armillaria mellea is dit jaar zeer overvloedig. Parasitair in prachtexemplaren, doch vooral saprophytisch beter gedijende dan de zooeven genoemde. Nooit vonden we nog, zooals E. Gramberg vermeldt, vruchtlichamen bij den stam omhoog; steeds op de wortels, liefst van Den en Spar. Deze waarneming steunt misschien de meening omtrent de verbreiding. Sommige boschpaden, waar 't loopen door een wirwar van gladde wortelstronken soms haast onmogelijk is, gaven een overweldigenden oogst van deze mooie boomzwam. Rond de steel vonden we vaak de sporen uitgezaaid. Vervoert de wind ze minder gemakkelijk?

Naast *Phallus impudicus*, die hier zeer algemeen is, herontdekten we *Phallus caninus*, nu aan den boschrand, vroeger in een duinlandschap onder Bakkeveen. De groote Stinkzwam gaf ons dit jaar een bijzonder rijken oogst. Vanaf Juni—Juli tot in October vonden we bij elk bezoek aan een bepaalde plek in een nog al open dennenbosch een 10-tal heksen-eieren. Als we zeggen deze plek bijna iedere week bezocht te hebben, is 't duidelijk, dat daar ter plaatse 't aantal uitgegroeide exemplaren tot ver over de 100 gaat. We hebben niet kunnen vaststellen, of deze zwam z'n leven afhankelijk stelt van dat van den groven Den, aan wiens voet hij vooral veelvuldig is. Helpt iemand met 't aangeven van een bepaalde richting, waarin gezocht moet worden? (Gekerkerd in een paar stopflesschen prijken enkele exemplaren in verschillend stadium op onze tentoonstelling. Een dankbaar object, met leerlingen de opeenvolgende ontwikkelingsstoelstanden na te gaan.)

Ook *Amanita muscaria* komt dit jaar (naast *Amanita mappa*) zeer veel voor. Op 'n plaats,